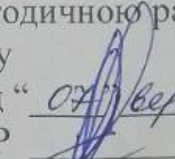

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут обліку, аналізу та аудиту

Кафедра економічної теорії

Затверджено
Науково-методичною радою
Університету
протокол від "07" вересня 2021 № 6
Голова НМР А. О. Монаєнко

Робоча програма
навчальної дисципліни
"Інституціональна економіка"
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
(денної та заочної форм навчання)

галузь знань 05 "Соціальні та поведінкові науки"

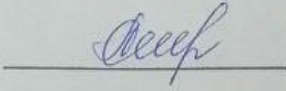
спеціальність 051 "Економіка"

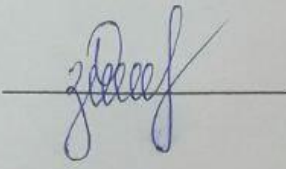
освітня програма "Економіка міста та регіону"

Статус дисципліни: вибіркова

Робоча програма навчальної дисципліни “Інституціональна економіка” складена на основі освітньо-професійної програми “Економіка міста та регіону” другого (магістерського) освітнього рівня, спеціальності 051 “Економіка”, затвердженої Вченою радою Університету 26.04. 2021 року, протокол № 5.

Укладач: І.А. Максименко, доцент, кандидат філософських наук, професор кафедри економічної теорії

Рецензенти: А.М. Савченко, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу, кандидат економічних наук

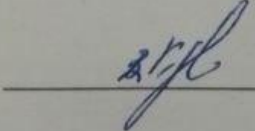
 М.О. Скорик, доцент кафедри економічної теорії, кандидат економічних наук

Гарант ОПП М.Н. Мацелюх, професор, доктор економічних наук

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою економічної теорії, протокол від 01 вересня 2021 № 2

Завідувач кафедри М.Н. Мацелюх, професор, доктор економічних наук

Розглянуто і схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту обліку, аналізу та аудиту, протокол від 06 вересня 2021 року №1

Голова Вченої ради ННІ обліку, аналізу та аудиту В.М. Краєвський, доктор економічних наук, професор

Завідувач навчально-методичного відділу І.В. Качур, к. біолог. н, доцент

Реєстраційний № _____

Зміст

1. Передмова	5
2. Опис навчальної дисципліни	6
3. Зміст навчальної дисципліни за змістовними модулями	9
4. Критерії оцінювання	13
5. Засоби оцінювання	23
6. Форми та перелік питань до поточного та підсумкового контролю	23
7. Рекомендована література	26

1. ПЕРЕДМОВА

Мета навчальної дисципліни “Інституціональна економіка” - сформувати у здобувачів вищої освіти базові уявлення про сутність, зміст і еволюцію інституціонального напрямку в економічній теорії, відмінні риси і особливості методології інституціональних досліджень, фундаментальні засади теорій інституціоналізму та їх засновників, інституціональні особливості поведінки фірми і держави як економічних суб’єктів, можливості використання основних результатів досліджень інституціональної теорії в реальній практичній діяльності на різних рівнях і етапах розвитку економічної системи.

Завдання навчальної дисципліни “Інституціональна економіка”:

- розглянути основні поняття інституціональної економіки, розкрити можливості їх застосування для аналізу інститутів сучасних економічних систем;

- показати, що розвиток ринкової економіки вимагає адекватних інституціональних механізмів, створення яких є складним і тривалим процесом, що ці механізми практично не піддаються запозиченню;

- допомогти здобувачам сформувати глибоке розуміння як функціонує економіка, які стимули створює інституціональне середовище, як інститути суспільства впливають на поведінку людей, а отже, і на багатство суспільства;

- навчити студентів розуміти проблеми, які виникають при взаємодії людей, можливі способи їх вирішення, що ґрунтуються на використанні не тільки формальних правових інструментів, але і неформальних механізмів.

Методи та форми навчання:

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає викладання матеріалу у вигляді: бесіди, диспутів, дискусій, пояснювально-ілюстративного методу.

Основними формами навчання є лекції, семінарські заняття, індивідуально-консультаційна робота під керівництвом викладача, самостійна робота здобувача вищої освіти.

Для усвідомлення навчальних завдань, загального розвитку особистості, професійної підготовки передбачається використання таких методів навчання як словесний, наочний; методів організації пізнавальної діяльності (частково-пошуковий, дослідницький); методів стимулювання та мотивації навчання (пізнавальні та навчальні дискусії, імітації); методів контролю та самоконтролю (усний, письмовий, тестування тощо).

Організація поточного та підсумкового контролю знань.

Метою поточного контролю є забезпечення систематичної роботи здобувачів вищої освіти над вивченням дисципліни, виявлення рівня теоретичних знань та практичних навичок, поглиблення самостійної роботи шляхом індивідуальної підготовки.

Поточний контроль знань здійснюється у таких формах:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу (інформацію про перелік тем та питань, які розкриваються в лекціях, лектор подає під час лекційних занять);

- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання (їх перелік лектор подає також під час лекційних занять);

- контроль систематичності та активності роботи на семінарських заняттях;

- виконання домашніх завдань, що винесені на поточний контроль;

- підготовка до семінарських занять;

- систематизація вивченого матеріалу перед підсумковим контролем.

Поточний контроль здійснюється на підставі виконання двох модульних завдань, індивідуальної й самостійної роботи здобувачів вищої освіти і оцінюється в 50 балів.

Формою підсумкового контролю з дисципліни “Інституціональна економіка” є 5 семестр - диференційований залік.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність Освітня програма Спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	(за вибором)	
Модулів - 2	Галузь знань 07 “Управління та адміністрування”	Рік підготовки	
Змістових модулів - 10		3- й	3- й
Загальні кількість годин - 90		Семестр	
	Спеціальність 071 “Облік і оподаткування” Освітня програма “Облік, податковий аудит та бізнес-аналітика”	Лекції	
		20 год.	2 год.
		Семінарські заняття	
		16 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		Год. 52	84 год.
		Інд.-консультац. робота: 2 - год	
		Форма семестрового контролю: диференційований залік	

2.1. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ФОРМУВАННЯ ЯКИХ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

ІК. Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що

передбачає застосування теорій та методів інституціональної економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

ЗК 01. Здатність вчитися і оволодівати знаннями сучасної інституціональної науки.

ЗК 04. Здатність застосовувати знання інституціональної економічної науки у практичних ситуаціях.

ЗК 08. Знання та розуміння інституційних аспектів предметної області та професійної діяльності.

СК 01. Здатність виявляти тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію інституціональної теорії, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним інституційним процесам в економіці.

СК 04. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі інституціональних методів, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК 05. Проводити інституційний аналіз господарської діяльності підприємств з метою прийняття управлінських рішень.

СК 11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних інституціональних систем і процесів із застосуванням сучасного методичного інструментарію інституціональних досліджень.

2.2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР 01. Знати та розуміти понятійний апарат інституціональної економічної теорії, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР 07. Знати інституційні механізми функціонування бюджетної і податкової систем України та враховувати їх особливості з метою організації обліку, вибору системи оподаткування та формування звітності на підприємствах.

ПР 08. Розуміти інституційні аспекти організаційно-економічного механізму управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації.

ПР 09. Ідентифікувати та оцінювати інституційні ризики економічної діяльності підприємств.

ПР 10. Розуміти інституційні основи аудиту та вміти застосовувати його методи і процедури.

ПР 11. Визначати напрями підвищення інституційної ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні підприємств різних організаційно-правових форм власності.

ПР 13. Усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасному інституційному середовищі господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового функціонування.

ПР 14. Вміти визначати трансакційні витрати на підприємстві, розрізняти їх види та обирати засоби мінімізації, використовуючи економіко-математичні методи.

ПР 15. Володіти методами інституційного аналізу господарських процесів на підприємстві, застосовувати ідеї про залежність від попереднього шляху розвитку до аналізу сучасних інститутів.

ПР 21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення інституційного розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

2.3. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Базові дисципліни

Назва дисципліни	Здобуті результати навчання
Мікроекономіка	Критично оцінювати логіку прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуальними, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади)
Макроекономіка	Критично оцінювати та прогнозувати розвиток економічної системи на макрорівні

2.4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Змістові модулі	Лекції (год.)	Семінари (практич.) заняття, (год.)	Інд.-конс. роб. під керів. викладача	СРС (год.)	Всього год.
МОДУЛЬ 1.						
Інститути, трансакційні витрати, економічна теорія прав власності, контрактні відносини						
ЗМ 1(Теми 1-5)						
T.1	Інституціоналізм як напрям економічної теорії: становлення, напрямки досліджень	2	2	2	5	11
T.2	Інститути, правила, норми та їх роль в регулюванні поведінки	2	2		5	9
T.3	Економічна теорія прав власності	2	1		5	8
T.4	Економічна теорія контрактів	2	1		5	8
T.5	Теорія трансакційних витрат	2	2		5	9
Всього по модулю		10	8	2		45
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття-40 хв.)						

МОДУЛЬ 2						
Інституціональні теорії фірми, держави, інституціональна динаміка. (45 год).						
T.6	Інституціональний аналіз ринку	2	1		5	8
T.7	Інституціональні теорії фірми	2	2		5	9
T.8	Інституціональна теорія держави	2	1		5	8
T.9	Теорія інституційних змін	2	2		5	9
T.10	Інституціональні зміни в економіці України в період ринкових трансформацій	2	2		7	11
Всього по модулю		10	8		27	45
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття-40 хв.)						
Форма підсумкового контролю - диф. залік						
Разом годин з курсу:						90

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВНИМИ МОДУЛЯМИ

Змістовний модуль 1.

ІНСТИТУТИ, ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ, ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ПРАВ ВЛАСНОСТІ, КОНТРАКТНІ ВІДНОСИНИ

Тема 1. Інституціоналізм як напрям економічної теорії: становлення, напрямки досліджень

План лекційного заняття

1. Причини формування інституціоналізму.
2. Внесок «старого» традиційного інституціоналізму в історію економічної думки.
3. Неоінституціоналізм: предмет, особливості методології, напрямки досліджень.
4. Нова інституціональна економіка.

1. Історія зародження інституціоналізму.
2. Інституціональний підхід до економічних досліджень. Неокласика і інституціоналізм : принципові відмінності.
3. Перші напрямки інституціональних досліджень. Соціально-психологічний (соціально-технократичний) інституціоналізм Торстейна Веблена. Джон Коммонс як фундатор соціально-правового інституціоналізму. Кон'юнктурно-статистичний (емпіричний) інституціоналізм В. Мітчелла.
4. Неоінституціоналізм: предмет, особливості методології, напрямки досліджень. Нова інституціональна економіка.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Неокласика і інституціоналізм: принципові відмінності.
2. Соціально-психологічний (соціально-технократичний) інституціоналізм Торстейна Веблена.
4. Джон Коммонс як фундатор соціально-правового інституціоналізму.
5. Кон'юнктурно-статистичний (емпіричний) інституціоналізм В. Мітчелла.

План індивідуально-консультативної роботи

1. Методологічні особливості старого інституціоналізму і неоінституціоналізму.
2. Етапи розвитку інституціональної теорії.

Перелік питань для самоконтролю:

Про що йде мова?

1. Один із напрямів економічної теорії, що сформувався у 20-30 роки ХХ ст. як альтернатива неокласичному напрямку; його представники наголошують на необхідності дослідження усієї сукупності соціально-економічних інститутів, які розглядають в історичному контексті та у взаємозв'язку і взаємообумовленості.
2. Новітній напрям сучасної інституціональної теорії, який є результатом поєднання основ традиційного інституціоналізму з суттєво модифікованими методологічними принципами неокласики, «жорстке» теоретичне ядро якої зазнало значних видозмін.
3. Напрямок сучасного інституціоналізму, представники якого в цілому визнають фундаментальні принципи неокласики і критикують лише її найбільш нереалістичні методологічні передпосилки.
4. Один із напрямів неоінституціоналізму, який сформувався в наслідок застосування теорій інститутів, трансакційних витрат і прав власності до аналізу історичного процесу економічного розвитку.
5. Методологічний принцип економічних досліджень інституціоналістів, суть якого полягає у синтезі економічного знання з іншими галузями суспільствознавства?

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1,3,5,6].

Допоміжні: [1,2,3,6,8,11,13,15].

Інформаційні ресурси Інтернет [1,9,10].

Міжнародні видання [1,3,4,11].

План лекційного заняття

1. Інститути: поняття, функції, класифікації.
2. Норми та їх ознаки. Види норм. Виникнення норм.
3. Класифікації норм і правил.
4. Інституціональна система економіки.

План семінарського заняття

1. Інститут як базова категорія інституціоналізму.
2. Функції та класифікації інститутів.
2. Правила, норми та їх ознаки. Види та класифікації норм і правил.
3. Типи взаємовідносин між формальними і неформальними нормами і правилами.
4. Умови ефективності неформальних норм.
5. Інституціональна основа, інституціональне середовище, інституціональна система економіки.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Інтерналізація норм. Механізми забезпечення норм.
2. Умови ефективності неформальних норм.
3. Інституціональне середовище економіки.
4. Інституціональна основа економіки.

План індивідуально-консультативної роботи:

1. Механізм забезпечення неформальних норм.
2. Функції інститутів.

Перелік питань та завдань для самоконтролю:

1. Які функції виконує інститут ?
2. Які сутнісні ознаки мають норми економічної поведінки?
3. Про що йде мова:
 - психологічний процес, в ході якого норми засвоюються людиною і стають невід'ємною частиною її свідомості ?
 - сукупність правил і норм та механізми забезпечення їх виконання?
4. Розкрийте сутність понять: “норма”, “правило”.
5. Перелічіть умови ефективності неформальних норм і правил.
6. За допомогою схеми відобразіть класифікації інститутів.

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1, 2, 3].

Допоміжні: [10, 14, 15].

Інформаційні ресурси Інтернет [1,9,10].

Міжнародні видання [3 ,5, 6, 8, 11].

Тема 3. Економічна теорія прав власності

План лекційного заняття

1. Визначення поняття “права власності”.
2. Специфікація і “розмивання” прав власності. Розщеплення прав власності.
3. Теорема Коуза.
4. Альтернативні режими прав власності.

План семінарського заняття

1. Економічні умови виникнення прав власності.
2. Процедури специфікації, диференціації та розщеплення прав власності.
3. Механізм виключення суб’єктів з привласнення при зміні форм власності.
4. Економічна доцільність приватної, комунальної та державної форм власності, її зв’язок із розміром трансакційних витрат на їх специфікацію.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Неінституціональна економічна теорія прав власності.
2. Економічний зміст інтелектуальної власності.
3. Розвиток Елінорою Остром неінституціональної теорії прав власності.

План індивідуально-консультативної роботи

Теми для рефератів:

1. Система прав власності.
2. Теорії прав власності.

Перелік питань та завдань для самоконтролю

1. Що таке спеціалізація ресурсів? На які типи поділяються ресурси за критерієм спеціалізації?
2. Що розуміється під структурою права власності? Вкажіть, з яких елементів може формуватися пучок правомочностей конкретного права.
3. Що являє собою специфікація прав власності? Яким чином можуть бути специфіковані ці права?
4. Які типи власності Ви знаєте? У чому полягає їх відмінність?
5. Охарактеризуйте власність як фактор обміну. Що являє собою право власності?
6. Назвіть основні атрибути права власності. Що розуміється під суб’єктом права і його об’єктом?
7. Поясніть, чому важлива визначеність і захищеність прав власності. Які причини породжують їх «розмивання»?

Рекомендовані літературні джерела

Основні: [1, 2, 3].

Допоміжні: [2,9,14].

Інформаційні ресурси Інтернет [1,9,10].

Міжнародні видання [5, 6, 7, 8].

Тема 4. Економічна теорія контрактів

План лекційного заняття

1. Контракт в інституціональній економічній теорії.
2. Характерні ознаки класичного контракту.
2. Укладання і реалізація контракту.
3. Неповнота контракту і опортуністична поведінка.

План семінарського заняття

1. Юридичні і економічні підходи до поняття "контракт".
2. Контракт в інституціональній економічній теорії.
3. Опортунізм в контрактних відносинах.
4. Укладання і реалізація контракту.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Методи боротьби з контрактним опортунізмом.
2. Моральний ризик і способи його запобігання.

План індивідуально-консультативної роботи

1. Асиметрія інформації і види опортуністичної поведінки.
2. Природа опортуністичної поведінки.

Перелік питань та завдань для самоконтролю

1. У чому полягає специфіка визначення контракту в новій інституційній теорії?
2. Які критерії виділення трьох основних типів контрактів?
3. До якого типу належить контракт між студентом і вузом?
4. Які принципові відмінності контракту купівлі-продажу і контракту про найм?
5. Чим можна пояснити широке розмаїття контрактних форм?
6. Які базові положення основних економічних теорій контрактів?
7. Поясніть суть моделі "Принципал-Агент" у сучасній економіці?
8. Які альтернативи контрактному оформленню відносин набули поширення в сучасній економіці?
9. Поясніть механізм "самовиконання" контракту.
10. Укажіть суб'єктів, які можуть виступати гарантами виконання контрактів.

Рекомендовані літературні джерела

Основні: [1,2,3].

Допоміжні: [2,9,14].

Інформаційні ресурси Інтернет [1,9,10].

Міжнародні вида

ння [5,6.7.8].

Тема 5. Теорія трансакційних витрат

План лекційного заняття

1. Трансакції та їх ознаки.
2. Трансакційні витрати: поняття, критерії визначення.
3. Види трансакційних витрат.
4. Підходи до визначення трансакційних витрат.

План семінарського заняття

1. Поняття, критерії визначення, види трансакцій та трансакційних витрат.
2. Теорія трансакційних витрат і роль довіри.
3. Трансакційні витрати опортуністичної поведінки
4. Управління трансакційними витратами.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Трансакційні витрати опортуністичної поведінки
 2. Трансакційний сектор економіки
- лан індивідуально-консультативної роботи**

1. Трансакційні витрати на мікрорівні.
2. Трансакційні витрати на макрорівні.

Перелік питань та завдань для самоконтролю

1. Чому трансакція - базовий елемент неінституціоналізму ?
2. Які існують підходи до пояснення природи трансакційних витрат ?
3. Які трансакційні витрати виникають до укладення угоди?
4. Які трансакційні витрати виникають після укладення угоди?
5. Що розуміється під трансакційним сектором?
6. Які основні методи вимірювання трансакційних витрат?
7. Які найбільш істотні шляхи зниження трансакційних витрат?
8. За допомогою рисунка відобразіть види трансакційних витрат.
9. За допомогою рисунка відобразіть механізм управління трансакційними витратами.

Рекомендовані літературні джерела

Основні: [1, 2, 3, 7].

Допоміжні: [3, 4, 6, 8, 11, 14]

Інформаційні ресурси Інтернет [1, 9, 10]

Міжнародні видання [4, 5, 6, 8]

Змістовний модуль 2.**ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ТЕОРІЇ ФІРМИ, ДЕРЖАВИ, ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ДИНАМІКА****Тема. 6. Інституціональний аналіз ринку****План лекційного заняття**

1. Ринок: характерні ознаки, суб'єкти, види.
2. Економічні функції ринку.
3. Інституціональний аналіз ринку.
4. Розвиток правил та інститутів ринку.

План семінарського заняття

1. Ринок: поняття, суб'єкти, ознаки, економічні функції.
2. Структура та інфраструктура ринку.
3. Ринковий механізм і його елементи.

4. Інститути ринку.

15

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Структура та інфраструктура ринку.
2. Ринковий механізм і його елементи.

План індивідуально-консультативної роботи

Ринкові трансакційні витрати.

Перелік питань та завдань для самоконтролю

1. Що з переліченого є елементом механізму ринку:
 - а. ціни;
 - б. попит;
 - в. пропозиція;
 - г. конкуренція?
2. За допомогою рисунка відобразіть основні функції ринку.
3. Поясніть, як розглядають ринок інституціоналісти.
4. Прокоментуйте наступне доповнення до визначення ринку: «Ринок - це сукупність інститутів, які структурують відносини обміну за допомогою створення системи обмежень».
5. За допомогою схеми відобразіть розвиток правил та інститутів, що структурують ринковий обмін.
6. За допомогою рисунка відобразіть основні елементи механізму сучасного ринку.

Рекомендовані літературні джерела

Основні: [1, 6, 8, 9, 10].

Допоміжні: [8, 9, 12].

Інформаційні ресурси Інтернет [1,9,10].

Міжнародні видання [2, 3, 4, 5, 14].

Тема 7. Інституціональні теорії фірми

План лекційного заняття

1. Аспекти дослідження природи фірми. Неокласична теорія фірми.
2. Контрактна теорія фірми. Модель «принципа-агента».
3. Аналіз фірми з позицій прав власності.
4. Еволюційна модель фірми. Підприємницька модель фірми.

План семінарського заняття

1. Основні складові неокласичної теорії фірми.
2. Контрактна теорія фірми: а) теорія Ф. Найта; б) підхід Р. Коуза.
3. Модель «принципа-агента». Аналіз фірми з позицій прав власності.
4. Модель виживання фірми. Еволюційна модель фірми. Підприємницька модель фірми.
5. Цілі фірми. Категорія “прибуток” як критерій ефективності економічної діяльності фірми. Вибір організаційно-правової форми фірми.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Категорія “прибуток” як критерій ефективності економічної діяльності фірми.
2. Цілі фірми.
3. Вибір організаційно-правової форми фірми.

4. Форми внутрішньої структури фірми.

16

План індивідуально-консультативної роботи

1. Трансакційні витрати в середині фірми.
2. Теорія фірми – підхід з позицій прав власності.

Перелік питань та завдань для самоконтролю

1. Як розглядає фірму неокласична економічна теорія? У чому переваги і недоліки цього підходу?
2. На які основні питання повинна дати відповідь інституціональна теорія фірми?
3. Як Р. Коуз пояснює виникнення фірми і її межі?
4. У чому переваги і недоліки приватно підприємницької фірми?
5. За допомогою рисунка відобразіть цілі фірми.
6. Охарактеризуйте форми внутрішньої структури фірми.

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1, 2, 3, 5].

Допоміжні: [6,7,14].

Інформаційні ресурси Інтернет [1,9,10].

Міжнародні видання [4, 7, 8, 10].

Тема 8. Інституціональна теорія держави

План лекційного заняття

1. Функції держави в сучасній інтерпретації неоінституціоналістів.
2. Держава як організація і як соціальний контракт.
3. Емпіричні методи оцінки держави.
4. «Провали» держави.

План семінарського заняття

1. Теорія виникнення експлуататорської держави.
2. Теорія виникнення контрактної держави.
3. Модель держави Т. Еггертссона.
4. Функції держави в сучасній інтерпретації неоінституціоналістів.
5. Держава як організація і як соціальний контракт.
6. «Провали» держави. Економіка бюрократії як прояв провалів держави.
7. Емпіричні методи оцінки характеру держави.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Економіка бюрократії як прояв провалів держави.
2. Моделі поведінки держави.

План індивідуально-консультативної роботи

1. Держава як організація.
2. Функції держави: класичний, неокласичний та інституціональний підходи.

Перелік питань та завдань для самоконтролю

1. Хто є автором наступного визначення: держава - це “організація з порівняльними перевагами у здійсненні насильства, що поширюється на географічний район, межі якого встановлюються її здатністю обкладати податком підданих”:

17

- а. Дж. Кейнс;
- б. Д. Норт;
- в. Т. Еггертссон;
- г. В. Парето.

2. Із запропонованого переліку функцій держави, відмітьте ті, які пропонуються сучасними інституціоналістами:

- а. специфікація, захист прав власності;
- б. створення каналів обміну інформацією;
- в. розробка стандартів мір і ваг;
- г. створення каналів і механізмів фізичного обміну товарами і послугами;
- д. правоохоронна діяльність, виконання ролі третьої сторони в конфліктах;
- е. виробництво чистих суспільних благ.

3. За допомогою рисунка відобразіть роль, яку відводили державі наукові напрямки: меркантилісти, класична школа, Дж. Кейнс, представники неокласичного напрямку.

4. За допомогою рисунка відобразіть неоінституціональний підхід до ролі держави

5. Поясніть, в чому проявляється двоїста сутність держави.

7. Поясніть, у чому сутність проблеми “безбілетника”.

8. Поясніть в чому сутність проблеми “парадокс підлеглого” (Дж. Бюкенен).

Рекомендовані літературні джерела

Основні: [1,2,3,8].

Допоміжні: [4,10,14].

Інформаційні ресурси Інтернет [1, 9, 10].

Міжнародні видання [6,9,9, 11].

Тема 9. Теорія інституційних змін

План лекційного заняття

1. Загальна характеристика теорії інституційних змін.
2. Залежність інституційних змін від траєкторії попереднього розвитку
3. Імпорт інститутів і його наслідки
4. Інституційне проектування: сутність, принципи

План семінарського заняття

1. Зміни економічних систем
2. Дуглас Норт про основні джерела інституційних змін.
3. Об'єкти та суб'єкти інституційних інновацій
4. Інституційна еволюція. Залежність інституційних змін від траєкторії попереднього розвитку
5. Імпорт інститутів і його наслідки
6. Методика аналізу конкретних наслідків імпорту інститутів

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Концепції інституційних змін
2. Методика аналізу конкретних наслідків імпорту інститутів...

План індивідуально-консультативної роботи

1. Поняття інституційної рівноваги.
2. Роль держави в процесі інституційних змін.

18

Перелік питань та завдань для самоконтролю

1. За допомогою яких емпіричних методів можна оцінити характер держави ?
2. У чому сутність еволюційного і революційного розвитку інститутів ?
3. Які основні складові теорії держави Д. Норта?
4. Які основні складові теорії виникнення експлуататорської держави?
5. Які основні складові теорії інституційних змін ?
6. За допомогою рисунка відобразіть “провали” держави.
7. Розкрийте можливі наслідки імпорту інститутів.

Рекомендовані літературні джерела

Основні: [1, 2, 3].

Допоміжні: [4, 8, 9, 10, 13, 14].

Інформаційні ресурси Інтернет [1, 9, 10].

Міжнародні видання [4, 8, 9].

Тема 10. Інституціональні зміни в економіці України в період ринкових трансформацій

План лекційного заняття

1. Інституціональні аспекти дослідження економічного розвитку України вітчизняними вченими.
2. Інституційні зміни податкової системи України.
3. Теорія інституціональних пасток та можливість її застосування до аналізу та для оцінки стану економічної системи та макроекономічної політики.
4. Експорт-імпорт інститутів.

План семінарського заняття

1. Умови та методи аналізу формування ефективного інституційного середовища національної економіки.
2. Елементи механізму інституційних змін: еволюція інститутів, закріплення неформальних правил, імпорт інститутів.
3. Способи виходу з інституційних пасток
4. Теорія відбору в процесі конкуренції найбільш ефективних інститутів.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Інституційна матриця.
2. Історична обумовленість інституціонального розвитку.

План індивідуально-консультативної роботи

1. Крива “інституційної спроможності”.
2. Інституційні аспекти неформальної економіки.

Перелік питань та завдань для самоконтролю

1. Чи є способами виходу з інституційних пасток: мікроекономічні заходи, швидке економічне зростання, еволюція громадської культури, системна криза?
2. Що являють собою конгруентність і конфлікт інститутів ?

3. Назвіть підходи до визначення трансакційних витрат неформальної економіки.
4. За допомогою рисунка відобразіть підходи до визначення неформальної економіки.
5. Як здійснюється кількісне визначення рівня неформальної економіки.

19

Рекомендовані літературні джерела

Основна: [1, 2, 3].

Допоміжна: [10, 12, 14].

Інформаційні ресурси Інтернет [9, 10, 13, 14, 15].

Міжнародні видання [6, 8, 9].

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, представлено в таблиці.

Максимальна кількість балів отриманих здобувачем вищої освіти на семінарському занятті становить 3 бали.

Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Таблиця 4.1

Розподіл балів з навчальної дисципліни “Інституціональна економіка”

Модулі	Модуль 1 - (21 бал)					Залікова контрольна робота - 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів (залікова контрольна робота)			
Загальна кількість балів за модулем 1	21							6		
Теми	T.1	T.2	T.3	T.4	T.5			Захід №1 Контрольний		
Відповідь на семінарському занятті	3	3	3	3	3					
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Модулі	Модуль 2 - (балів)									
Загальна кількість балів за модулем 2	15									6
Теми	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10					Захід №2 Контрольний
Відповідь на семінарському занятті	3	3	3	3	3					
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Індивідуальна робота	3									
Підсумковий тестовий контроль	5									

Таблиця 4.2

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
1,5	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання контрольних робіт

Формою проміжного контролю є контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 6 балів.

Таблиця 4.3.

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	4 (2+2)
Тестовий блок	2 (10 0,2)
Всього	6

Таблиця 4.4.

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі теоретичні питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	1,5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні	0,5 — 1,5

відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана на окремі питання.	
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Таблиця 4.5.

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю розкрив усі визначення та використовував для цього наукову літературу та власну думку	0,2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розкрив сутність лише одного визначення та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	0,1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи

Індивідуальна робота проводиться у формі реферату, презентації проектів або інших формах описаних робочою програмою або методичною розробкою і оцінюється від 0 до 3 балів.

Таблиця 4.6.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

Критерії оцінювання	Кількість балів
Послідовність, логічність написання реферату, а також підготовлення по ньому презентації та, відповідно, його захисту, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднані, проаналізовані та узагальнені висновками.	3,0
Послідовність, логічність написання реферату, але без підготовлення презентації.	1,5
Не написання реферату та презентації по ньому.	0

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та диференційованого заліку (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі диференційованого заліку.

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання УДФСУ MOODLE (максимально до 5 балів).

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень коомпетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамен/диференційований залік	Залік
90-100	A	Відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповідь, самостійно розкриває власні обдарування та нахили.	Високий (творчий)	Відмінно	Зараховано
80-89	B	Дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	Достатній (конструктивно-варіативний)	Добре	Зараховано
70-79	C	Добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.	Достатній (конструктивно-варіативний)	Добре	Зараховано
60-69	D	Задовільно,	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	Середній (репродуктивний)	Задовільно	Зараховано

50-59	E	Достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-49	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадовільно	
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадовільно	

5. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни використовуються: диференційовний залік, стандартизовані тести, комп'ютерне тестування, реферати, есе, аналіз статистичних даних, студентські презентації та виступи на наукових заходах, індивідуальні завдання.

6. ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Формами поточного контролю є: наукові дискусії, усне та письмове опитування на семінарських заняттях. Здобувачі, що вивчають курс виконують дві контрольні роботи з кожного навчального модуля. По завершенні вивчення курсу, здобувачі вищої освіти пишуть підсумкову (залікову) роботу, яка є формою підсумкового контролю засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни.

Перелік питань до поточного контролю

1. Причини формування інституціоналізму.
2. Неокласика і інституціоналізм: принципові відмінності.
3. Історія зародження інституціоналізму.
4. Внесок «старого» традиційного інституціоналізму в історію економічної думки.
5. Соціально-психологічний (соціально-технократичний) інституціоналізм Торстейна Веблена
6. Джон Коммонс як фундатор соціально-правового інституціоналізму
7. Кон'юнктурно-статистичний (емпіричний) інституціоналізм В. Мітчелла
8. Неінституціоналізм: предмет, особливості методології, напрямки досліджень.

9. Нова інституціональна економіка.
10. Інститути: поняття, функції, класифікації.
11. Норми та їх ознаки. Види норм. Виникнення норм.
12. Класифікації норм і правил.
13. Інтерналізація норм. Механізми забезпечення норм.
14. Інституціональна система економіки.
15. Типи взаємовідносин між формальними і неформальними правилами.
16. Умови ефективності неформальних норм.
17. Власність і її характеристики.
18. Специфікація і забезпечення прав власності.
19. Система власності. Режими прав власності.
20. Теорії виникнення прав власності.
21. Трансакції та їх ознаки.
22. Трансакційні витрати: поняття, критерії визначення.
23. Види трансакційних витрат.
24. Трансакційні витрати опортуністичної поведінки.
25. Вимірювання трансакційних витрат.
26. Контракт в інституціональній економічній теорії.
27. Опортунізм в контрактних відносинах.
28. Укладання і реалізація контракту.
29. Методи боротьби з контрактним опортунізмом.
30. Ринок: поняття, суб'єкти, ознаки, економічні функції.
31. Ринок в інституціональній теорії.
32. Розвиток правил та інститутів ринку.
33. Структура та інфраструктура ринку.
34. Аспекти дослідження природи фірми.
35. Неокласична теорія фірми.
36. Контрактна теорія фірми: а) теорія Ф. Найта; б) підхід Р. Коуза
37. Модель «принципа-агента».
38. Аналіз фірми з позицій прав власності.
39. Еволюційна модель фірми. Підприємницька модель фірми.
40. Модель виживання фірми.
41. Категорія «прибуток» як критерій ефективності економічної діяльності фірми.
42. Цілі фірми
43. Вибір організаційно-правової форми фірми.
44. Форми внутрішньої структури фірми.
45. Функції держави в сучасній інтерпретації неінституціоналістів.
46. Держава як організація і як соціальний контракт.
47. Емпіричні методи оцінки держави.
48. «Провали» держави.
49. Теорія виникнення контрактної держави.
50. Тіньова економіка і наслідки її існування.

Перелік питань для підсумкового контролю

1. Методологічні основи інституціоналізму.
2. Дуглас Норт і його роль в розвитку теорії інституціоналізму.
3. Порівняння ефективності формальних і неформальних інститутів.

4. Норма як базовий елемент інститутів.
5. Ефективність норм і інституціональні пастки.
6. Неформальна інституціоналізація як наслідок неузгодженості формальних і неформальних правил.
7. Економічний аналіз прав власності.
8. Механізм виникнення прав власності.
9. Проблема специфікації прав власності.
10. Ефективність механізмів боротьби з опортуністичною поведінкою: порівняльна характеристика.
11. Інституційна структура суспільства.
12. Трансакційні витрати та їх вимірювання.
13. Інституційний аналіз корупції.
14. Теорема Коуза, її критика і роль в економічній в науці.
15. Базові поняття і категорії теорії контрактів.
16. Контрактний підхід до дослідження інституціональних угод.
17. Типи проблем, що передують укладенню контракту.
18. Постконтрактний опортунізм.
19. Інституціональні теорії фірми
20. Основні риси відкритої корпорації: права власності і менеджмент.
21. Теорія держави Д. Норта.
22. Емпіричні методи оцінки характеру держави: аналіз державного бюджету; структура державних витрат; способи фінансування бюджетного дефіциту.
23. Теорія виникнення експлуаторської держави.
24. Модель держави Т. Егертссона.
25. Провали держави і можливості їх виправлення.
26. Економіка бюрократії як прояв провалів держави.
27. Еволюційний і революційний варіанти розвитку інститутів.
28. Зміни економічних систем.
29. Інституціональний аналіз економічних систем.
30. Загальна характеристика теорії інституційних змін.
31. Об'єкти та суб'єкти інституційних інновацій.
32. Залежність інституційних змін від траєкторії попереднього розвитку.
33. Імпорт інститутів і його наслідки.
34. Інституційне проектування: сутність, принципи
35. Дуглас Норт про основні джерела інституційних змін.
36. Основні риси сучасного інституціонального простору: нові можливості і нові обмеження.
37. Методика аналізу конкретних наслідків імпорту інститутів.
38. Інституціональні зміни в економіці України в період ринкових трансформацій.
39. Роль держави в інституційних перетвореннях в сучасній Україні.
40. Розподіл і перерозподіл прав власності в Україні.
41. Проблеми власності в економічному розвитку України.
42. Інституційні пастки в економіці України.
43. Наслідки існування тіньової економіки в Україні.
44. Проблеми виміру тіньової економіки.
45. Трансакційні витрати ведення легального бізнесу в Україні.
46. Українська держава як інститут.
47. Трансакційний сектор економіки України.
48. Модернізація системи освіти в Україні з точки зору інституціоналістів.

49. Залежність від попереднього шляху розвитку та її прояви в розвитку інституціональної структури.
50. Основні напрямки інституціональних досліджень в Україні.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Інституціональна економіка/ Мацелюх Н. П., Максименко І. А., Мартиненко В. В. Скорик М. О., Теліщук М. М. –Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. –302 с. –(Серія «На допомогу студенту УДФСУ»; т. 77).
2. Економічна теорія / Мацелюх Н.П., Касьяненко Л.М., Максименко І.А. та ін. - Ірпінь : Університет ДФС України, 2019 — 478 с. - (Серія “На допомогу студенту УДФСУ, т.56).
3. Шевчук О.А., Мацелюх Н.П., Максименко І.А. Економічна теорія: Навч. посіб. для студентів, які здобувають перший (бакалаврський) рівень вищої освіти . - К. : Видавничий центр “Кафедра”, 2017. - 220 с.
4. Мацелюх Н.П., Максименко І.А. Економічні теорії в системі наукових економічних знань : Навчальний посібник / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, П.В. Круш, В.В. Мартиненко, М.М. Теліщук та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 226 с.
5. Сучасні економічні теорії : 2-ге вид. перероб та доп. Навч. посіб. для самостійної підготовки до курсового та комплексного державного екзамену з економічної теорії / Н. П. Мацелюх, І.А. Максименко, М.М. Теліщук та ін.. – К. «Центр учбової літератури», 2015. – 224 с.
6. Мацелюх Н.П. Історія економіки та економічної думки. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка : Навч.посіб. 2-ге вид. перероб. та доп. / Мацелюх Н.П., Максименко І.А. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 382 с.
7. Мацелюх Н.П., Максименко І.А., Теліщук М.М. та ін. Основи економічної науки: навч. посіб.- К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 324 с.
8. Максименко І.А. Політична економія.. - Вид. 2-ге. - Чернівці: “Прут”, 2012. - 600 с.
9. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Політекономія : навчальний посібник / Мацелюх Н.П., Максименко І.А., Теліщук М.М. та ін. - Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. - 270 с. — (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т.20).
10. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Мікроекономіка : навчальний посібник / Мацелюх Н.П., Максименко І.А., Теліщук М.М. та ін. - Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. - 270 с. — (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т.21).

Допоміжна:

1. Вільямсон Олівер Е. Економічні інституції капіталізму : Фірми, маркетинг, укладання контрактів.– К.:Видавництво «АртЕк», 2001.– 472 с.
2. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі : пер.з англ. [Текст] / М. Блауг. – К. : Основи, 2001.
3. Норт Даглас. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Пер. з англ. І. Дзюб. – К. : Основи, 2000. – 198 с.
4. Довбенко М.В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія) : навчальний посібник / М. В. Довбенко. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2005. – 336 с.
5. Івашина С.Ю, Івашина О.Ф. Інституціональна економіка : навчальний посібник / С.Ю.Івашина, О.Ф. Івашина. –Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2018. –132с.
6. Коваленко Ю.М. Інституціалізація фінансового сектору економіки : [монографія] / Юлія Михайлівна Коваленко; Національний університет ДПС України. – Ірпінь, 2013. – 608 с.

7. Ковальчук В. М., Лі Цзе Гао, Останкова Л. А. Світова економіка, її історія та дослідники. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. – 524 с.

8. Колесніченко І.М. Інституціональна економіка : навчальний посібник / І. М. Колесніченко, А. В. Литвиненко ; за заг. ред.канд. екон. наук, доцента І. М. Колесніченко.–Х. : ХНЕУ ім.С.Кузнеця, 2015. – 236с.

9. Степаненко С.В. Інституціональний аналіз економічних систем (проблеми методології): Монографія. – К.:КНЕУ, 2008.

10. Ткач А. А. Інституціональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія. Навчальний посібник. – К. Центр учбової літератури, 2007. – 304 с.

11. Якубенко В. Д. Базисні інститути у трансформаційній економіці: Монографія. – К. КНЕУ, 2004. – 252 с.

Інформаційні ресурси Інтернет:

1. Інституційний репозитарій Університету державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/49>

2. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

5. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.kmu.gov.ua / control](http://www.kmu.gov.ua/control).

6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України <https://www.facebook.com/minfin.gov.ua/>

7. Офіційний сайт державної податкової служби України: <https://tax.gov.ua>.

8. Інститут економіки і прогнозування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ief.org.ua>.

9. Економіка і прогнозування. Науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eip.org.ua>.

10. Економічна теорія. Науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://etet.org.ua/?lang=ru>.

11. Національна бібліотека України ім. Вернадського (Київ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gov.ua/

12. Національна парламентська бібліотека (Київ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nplu.ksev.ua>

13. Національний банк України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.

Міжнародні видання:

1. Україна в глобальних рейтингах 2017-2018 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uifuture.org/post/ukraine-u-globalnih-rejtingah-2017-2018/>.

2. Ding Business-2018. Україна в рейтингу Світового банку легкості ведення бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/doing-business-2018-ukrayina-v-reytingu-svitovogo-banku-legkosti-vedennya-biznesu>